

Een kwestie van geloof

Vrijzinnigen bepalen desnoods zelf wanneer ze sterven, gelovigen laten dat aan hun god over. En dus mag euthanasie wel in neutrale ziekenhuizen, maar niet in katholieke instellingen. Of is de praktijk toch net iets complexer dan dat?

DOOR ANN PEUTEMAN

Katholieke ziekenhuizen verbieden euthanasie. Zo luidt toch de boutade. Ze oefenen druk uit op hun artsen om alternatieven te verzinnen of bouwen zo'n omslachtige palliatieve buffer in dat de patiënt al is begraven tegen de tijd dat zijn vraag wordt goedgekeurd. 'In katholieke ziekenhuizen blijven ze er moeite mee hebben dat patiënten zelf keuzes maken', zegt huisarts en docent medische ethiek en stervensbegeleiding Marc Cosyns (UGent). 'Ze beslissen er liever zelf op basis van hun eigen geloofs-overtuiging.'

Volgens Peter Degadt, gedelegeerd bestuurder van Zorgnet Vlaanderen, dat de Christelijke zorgvoorzieningen in Vlaanderen groepeert, is dat onzinnig. 'Zulke beweringen gaan uit van het al te gemakkelijke wereldbeeld dat er twee soorten mensen bestaan: katholieken en niet-katholieken. De boodschap is dan dat je maar beter niet in een katholiek ziekenhuis kunt terecht komen als je recht wilt hebben op zelfbeschikking. Maar ik verzeker u dat de meningen in katholieke kringen al evenzeer uiteenlopen als onder vrijzinnigen.'

Het klopt volgens Degadt dan ook niet dat katholieke ziekenhuizen euthanasie per definitie verbieden. 'Nochtans word ik op lezingen heel vaak aangesproken door mensen die zeker weten dat euthanasie in het ziekenhuis bij hen in de buurt uitgesloten is', zegt kankerspecialist en professor palliatieve geneeskunde Wim Distelmans (VUB). 'Ze maken zich daar grote zorgen over en vragen mij dan waar het wél kan.'

De laatste jaren zijn er ook nog eens veel ziekenhuizen van christelijke signatuur bij gekomen. 'Dat komt doordat dezelfde paars-groene regering die de euthanasiewet heeft gemaakt ook het hele proces van ziekenhuisfusies in gang heeft gezet', zegt Cosyns. 'En wat zien we in de praktijk? In de meeste van die fusieziekenhuizen heeft de katholieke partner het overwicht en ligt euthanasie dus zeer moeilijk.' Dat is ook zo in de woonzorgcentra, zoals bejaardentehuizen tegenwoordig heten, die grotendeels tot Zorgnet Vlaanderen behoren. Amper vijf procent van de geregistreerde euthanasiegevallen vindt in zo'n centrum plaats.

De hamvraag is natuurlijk of zorgvoorzieningen het recht hebben om euthanasie te verbieden. Bijna tien jaar na de invoering van de euthanasiewet zijn juristen daar nog altijd over aan

het kibbelen. 'Het staat duidelijk in de wet: iedereen mag weigeren zijn medewerking te verlenen aan euthanasie', zegt professor medisch recht Herman Nys (K.U.Leuven). 'De wetgever had ervoor kunnen kiezen om dat recht alleen aan natuurlijke personen toe te kennen, maar dat heeft hij niet gedaan. Resultaat: zowel artsen als instellingen mogen weigeren.' Maar lang niet al Nys' collega's zien het zo. 'In de wet staat dat geen enkele *persoon* kan worden gedwongen om aan euthanasie mee te werken', zegt juriste Evelien Delbeke (UA), die een doctoraatsverhandeling afwerkt rond de juridische aspecten van medische handelingen aan het levenseinde. 'In het parlement is destijds wel een amendement ingediend om expliciet in de wet te schrijven dat dit ook voor instellingen geldt, maar dat idee is verworpen. Wel hebben instellingen het recht om hun eigen levensbeschouwing te volgen. Dat is echter niet afdwingbaar als het in strijd is met het recht op professionele autonomie van de artsen.' Wie het bij het rechte eind heeft, zal pas duidelijk worden zodra een rechter uitspraak doet over een concrete zaak. Als een dokter een klacht indient omdat hij na het uitvoeren van euthanasie door het ziekenhuis is ontslagen, bijvoorbeeld. Maar tot op vandaag heeft nog niemand dat gedaan.

Een plek om te sterven

Als ziekenhuizen of de artsen die er werken euthanasie weigeren, dan moeten ze daar ook voor uitkomen, klinkt het. 'Want al te vaak krijgt een patiënt niet zoveel eerlijkheid en wordt de morfinedosis eenvoudigweg verhoogd tot hij geen pijn meer voelt en ook niet meer om euthanasie kan vragen', zegt dokter Cosyns. Daarom zou het volgens hem een goede zaak zijn om elke patiënt tijdig te laten weten of actieve levensbeëindiging al dan niet een optie is. Liefst nog voor die daar zelf over begint. 'Voor iemand om euthanasie durft te vragen, heeft hij daar al heel lang en diep over nagedacht. Dat is altijd weer een moeilijk proces', zegt Wim Distelmans. 'Als hij dan pas te horen krijgt dat zijn arts euthanasie niet ziet zitten of als hij – erger nog – dagenlang aan het lijntje wordt gehouden, dan druist dat in tegen de rechten van een mens.'

Dat zien ze ook bij Zorgnet Vlaanderen in, en daarom vindt Peter Degadt dat elke zorginstelling een duidelijke visietekst zou moeten opstellen. 'Daarin moet dan staan hoe men denkt over de verschillende behandelingen bij het levenseinde van ▶

‘Het druist in
tegen de rechten
van een mens om
iemand die om
euthanasie vraagt
dagenlang aan het
lijntje te houden.’